

Antoni Gomila Nadal

MANACORINS, CARÀCTER I FESOMIA

Pregó de les Fires i Festes de Primavera de 2012

Claustre de Sant Vicenç Ferrer

MANACOR

MANACORINS, CARÀCTER I FESOMIA

Antoni Gomila Nadal

Pregó de les Fires i Festes de Primavera
Claustre de Sant Vicenç Ferrer

Divendres, 25 de maig de 2012

PAPERS DE SA TORRE · 66

Presentació del pregoner Toni Gomila

A càrrec de Maria Bel Pocoví Riera

L'escriptor Sergi Pàmies, a *La Vanguardia*, diu de Toni Gomila: "Llegint-lo, puc constatar que Gomila explota les mateixes virtuts que en la taula: bona oïda, interès per detectar la sorpresa i la paradoxa, sensibilitat per reconvertir la inseguretat en combustible creatiu i passió per la discussió, especialment quan no duu enlloc. Per escrit, acumula arravataments de lirisme, gosadia filosòfica, observació sociològica i l'humor dels que intueixen que, en ocasions, la distància més curta per arribar a la comicitat és la ironia."

Conec en Toni Gomila des de fa molts d'anys! Crec en ell, en el seu nas (en el físic i en l'intel·lectual), en la seducció, en el carisma, en la grandesa, en la humilitat, en la tossudesia, en la paciència i en la intel·ligència... Ara perquè amb l'obra *Acorar* ha guanyat premis a balquena, però és de sempre que és autor i actor de bon de veres. *Acorar* és com una cirera enmig d'un camí que segueix, i esperem, pel bé de tots, que per molts anys.

El periodista Maties Vallès proposava l'altre dia, damunt el diari, que 2012 s'hauria de proclamar l'Any Acorar. I és que en Toniet, ell tot sol damunt l'escenari, ha fet més de setanta funcions de l'obra. A les Illes, a València, a Girona i ara se'n va a Barcelona. Ens ha ben enganat, jo crec que sense fer-ne comptes, amb la seva manera d'explicar com som i el que estam començant a perdre. Hi ha moments de l'obra que quasi t'obliguen a acotar el cap perquè et fa mal la panxa de tant de riure. Hi ha moments que acotes el cap d'empèguit, de tanta mallorquinitat "miserable".

En Toni ha ficat el ganivet ben endins i ens ha regalat una rondalla que homenatja la nostra llengua, la catalana, amb un enfilall de paraules i expressions precioses que quasi havíem oblidat. I creu-me

Edita: Ajuntament de Manacor
Escola Municipal de Mallorca

Dipòsit legal: PM 0001-2012

ISBN: 84-88256-49-3

Fotografia de la portada: *Sa Roca des Castellet* - Carles Pascual

Disseny i impressió: Impremta Leo

que, en aquests moments convulsos, s'agraeix tant...
I acabaré amb una glosa que li dedicà Mateu Xurí:

*Toni Gomila mereix
elogis i alabances
amb el dia de matances
que a l'escena ens ofereix.
Acora i aprofundeix,
reflexiona amb ironia
i precís radiografia
el nostre món capolat.
Matances i societat:
perfecta al·legoria.*

Mateu Xurí, *Diari de Balears*

Fisonomia: conjunt de les faccions, aspecte general de la cara. Fesomia, fisomia, fesonomia. Del llatí *physiognomia*: coneixença de la naturalesa (per l'observació de les faccions).

Caràcter: senyal inesborrable. Tret o conjunt de trets indicadors de la naturalesa essencial d'una persona o cosa. Tret o trets dominants en la fisonomia moral d'una persona. La manera de ser moral, la força i originalitat de la voluntat.

Pregó: discurs literari que hom pronuncia en públic en ocasió d'una festivitat o celebració. Sol ser l'acte que dona començament a festes populars com les festes majors d'una vila o barri, el Carnestoltes, etc. En el cas de les festes patronals, tradicionalment el pregó és escrit i llegit per un fill de la vila que celebra les festes. De vegades s'utilitza també per fer públiques reivindicacions populars. El pregó pot ser un acte solemne, on els vilatans acudeixen mudats i escolten en silenci, o més còmic i festiu, en el qual el pregoner escalfa l'ambient. Sovint és el batle qui dona la paraula al pregoner.

MANACORINS, CARÀCTER I FESOMIA

*Aquest discurs s'ha redactat mantenint el registre oral
que es va emprar el dia del pregó davant el públic.*

Manacorines, manacorins, poble sobirà, representants d'aquest poble, gràcies per sa vostra confiança.

I va dir un diari: “Toni Gomila es de Manacor y esta condición prevalece sobre todas las demás.”

Perdonau-me sa immodèstia de citar un diari que parla de mi, però d'ençà que ho vaig llegir no he deixat de donar-hi voltes i, avui, a més, he decidit encetar es pregó amb aquesta cita. Avui que he deixat sa modèstia dins sa cotxeria de ca nostra, devora un munt de fems que hem de dur a reciclar, perquè se suposa que es pregó el fa un personatge molt nostrat, orgullós des seu poble i des seu batle, i li diu que sí tot d'una a s'hora d'acceptar sa convidada a donar es sus a ses festes des seus estimats veïnats i conciutadans.

I així, cregudet com som, dins s'estufera interna d'haver estat convidat, m'he contemplat dient que sí tot d'una —acceptar sa convidada a pregonar és acceptar que s'orgull te passi davant. Orgull. Orgull, de què? I he recordat de cop ses paraules des diari: “Toni Gomila es de Manacor y esta condición prevalece sobre todas las demás.”

Manacor i es manacorins

Manacor. Cent anys ciutat. Ni d'aquí a cent anys no ho serem, una ciutat! I és que sa nostra lluita no és per ser una ciutat, és per ser un poble! Allò que mos desespera és sa voluntat de ser un poble.

Ja ho deia aquell, que el Sant Crist de Manacor tenia fe, tenia devots però no tenia poble.

Quan Sa Majestat Alfons XIII de Borbó va tenir es detall d'anomenar-nos Ciutat —aquesta setmana n'ha fet cent anys—, érem 15.000 mil manacorins. Som es mateixos. No sé exactament qui digué que “Manacor és un poble que viu dins una ciutat”. D'ençà que han asfaltat es carrers i que Capsigranys amb *La ciutat dels clots* va passar de ser un grup de jovenots a un grup de referència, Manacor ha canviat, i ha perdut sa fesomia. Ja no tenim fesomia de fusters, ni de perleres. Pes carrers no trobam fesomies conegudes de Riera, de Melis, de Llodrà, Adrover, Alcover, Molinou, Xeret...

Aquest nou Manacor cosmopolita ha capgirat es dia a dia. Ara, una ona de 40.000 habitants pretén fer-mos ciutat. I no ho som, perquè aquesta ona no és vera, no empeny. Manacor és un poble que viu dins una ciutat. Aquests 40.000 habitants, vivim allà mateix però no vivim junts. 15.000 som de Manacor, 40.000 hi vivim.

Un turista d'aquests que cerquen sa fàbrica de ses perles *aperduat* per sa ronda de Felanitx no hi veu diferència, però noltros —aquest “noltros” tan dolorós— sí que la veim, sí que sabem qui són. Som 15.000 espantats. Esglaiats. Indefensos. Es que voluntàriament hem creat, mos hem tancat i vivim d'esquena, dins un gueto.

Aquests manacorins tancats dins es gueto, reclosos, són blancs, catòlics, diferencien un *parapapaxín* d'un *porompompero*, diferencien un carrer d'una *alamera*, diferencien Baix des Cós des Barracar, Fartàritx des Serralt, Son Fangos de ses Tapareres, sa Torre des Tren, Santa Catalina del Porrón, i es Convent de Sant Roc. S'esquela duu malnom, tenen un trast o un lloquet a fora vila, una casa amb cisterna, corral i cotxeria, i un buc de dos pisos pes al-lots (que ja són casats i tanmateix s'arreglaren una casa d'un conco xorc que els va tocar; es buc és allà). Fan d'*indios* en es port, diuen *xillot*, i quan van a Son Macià tots bravegen de tenir una cama, un genoll o un galindó macianer.

Aquests manacorins reclosos, tancats dins es gueto, només van a botigues que hi coneixen l'amo; saben encara ara qui són es senyors i qui es pagesos; valoren sa gent en quarterades, i saben quin cotxe tenim cada un. Entren a S'Agrícola amb respecte, a Can Garanya amb confiança i a cas metge Roma en haver dinat.

Aquests manacorins coneixen tot es calendari: saben quin dia és el Corpus, o Sant Blai, o les Verges; saben s'itinerari de ses processons i des dimonis; saben quan toca freixura, quan toca bunyols, senyorets o farciment; saben amb detall com se va inventar es *pastel-de-pobre*, on fan es amargos i es sospiros, i encara guarden un cul d'Estrella de can Ros; saben quin diumenge és sa Fira i quin diumenge ses carrosses, i solen conèixer —com a mínim de vista— es pregoner de ses Fires i Festes; aparquen damunt s'*acera* davant Can Roca es diumenges a migdia; tenen paciència per esquivar caramulls de grava pes gener, paciència dins es cotxe quan es Moretons o es Indis ballen i embossen es carrer; i magnànima indiferència quan ballen es Cossiers: “no són gaire des *nostros*”. I se posen nitos si un veïnat peninsular baixa al-lots i bosses des cotxe aturat enmig des carrer.

D'aquests manacorins, es primer fa es nom des padrí; es segon, es de s'altra banda, i ses nines, un compost que suma es de sa sogra amb un de molt modern. Tenen aristocràcia, nissagues que llueixen llinatges il·lustres, generosament mesclats amb sa popular alulea: Puerto, Dalmau, Álvarez-Ossorio —llinatges de notari—, Lliteres o Ladària —de metge o apotecari—, Suasi, Ferrari, Francia, Bezzina, i altres amb llinatge de cisterna o d'alicorn, que dits en castellà fan com a bo.

Aquests manacorins no surten des cafè, no necessiten anar pel món per sentir-se admirats:

—Són booons, ENVIT!

—Duc es vimer de s'Hort des Correu i campions del món a *tutti-*

plen, TRUC!

—Es millor *fumbolista de s'història*, RETRUC!

—Es número u del món des tennis és *nostro*, VAL NOU!

—I a *el Vaticano* es segon darrere el Papa també ho és, JOC FORA! Aquests manacorins se relacionen bé amb s'Ajuntament. Però no saben què és Gestió Tributària o Urbanisme, ho distingeixen segons qui hi fa feina: “això has d'anar a veure en Claper i te dirà si t'ho ha d'arreglar sa de can Tovell o has d'anar a sa filla d'en Gallet”. Saben de quines egües ve es candidat de cada llista, i saben qui votaran sense mirar qui se presenta ni si fa comptes fer res en haver entrat.

Però aquest manacorí sap, viu, veu amb tristor que aquest Manacor no té sentit, se perd, fuig tan aviat com es fulls des calendari. I cerca es altres. I quan els cerca, els troba tancats dins es gueto, dins es refugi.

Aquesta fesomia manacorina, aquest quequeig des xerrar, aquesta ànima ja no se troba a ses places o carrers, ni en es patis de ses escoles, ni a s'estació des tren, ni dins ses il·lustres *camiones*, ni fent coa a s'oficina de s'INEM. Enguany fa trenta anys, en un pregó com aquest, parlaren de ses olors i des renous de Manacor. On hi havia s'olor d'acetona de ses perles, ara hi ha un solar; on hi havia s'olor de serradís de fusteria, ni llenya, i on hi havia Déu, no hi ha ni *Cristo*. Ara he estat grosser, deu ser que som des poble d'en Jaume Santandreu. Sa devoció, ara, la lideren altres déus. Sa sirena de ses perles ja no ha vengut ni a temps meu; i sa bulla des carrers d'aquesta centenària ciutat té sonoritats d'Aràbia o de la Xina popular, de castellà del Perú, o de castellà de Mallorca.

Només puntualment, segons quin dia, recobram es color i sa fesomia. Dies assenyalats, on encara mos reconeixem com a poble.

Quan el Manacor fa un partit per pujar a Segona B hi anam tots,

a na Capellera; llavors els abandonam —tanmateix baixaran. Dia assenyalat es de sa Fira de Maig —que avui mos ajunta— i ses carrosses —quin espectacle. Per ventura a matines encara hi ha fesomia i, sobretot, a funerals, però no en es dia a dia de l'Església: ja no distingim completes des goig; ni entonam bé es credo en entrar el Santíssim es Divendres Sant. A Sant Roc hi ha fesomia, però més de barri.

Però, i la resta d'any? La resta d'any aquests manacorins, quan s'enyoren, quan necessiten tocar mare i dissimuladament trobar-se amb es seus, acudeixen, van sense dir res, a trobar-se dins dos refugis: sa pista des cavalls i es teatre.

Es refugi pagès, allà on sa pagesia manacorina batega posada al dia, són es cavalls; no debades allà diuen que s'hi manifesta Déu: es Boveret! Que dins es seu camp, està a s'altura mundial d'en Rafelet i en Lluís Francisco Ladària! *Ojo!*

S'altre refugi és es teatre. Jo som d'aquest, es refugi des *urbanitas*.

No vos hi heu fixat? Molts no tenen cavall, ni els interessa es teatre, però hi van. Per sentir-se acompanyats, per trobar iguals. Es altres mos fan com a por. No mos hi feim. Sí, feim feina amb ells, o a reunions de s'APIMA, o pes gimnàs, o per un assumpte de s'escala, o des *futbito* de s'al·lot, o per fer carrossa. Però noltros som des altres.

No me toca xerrar des cavalls, no en sé, però conec un poc s'altre refugi i me quadra.

Sa Roca des Castellet

Diuen que tot ve d'un dia que un gegant que se passejava tot xalest per sa serra de s'ermita (*cantant*): “Li dius a ta mare, on és es vell?”

Diu que no te'n vagis sense ho sàpiga ell, i en dissabte.” I aquest mític gegant, de dins una sabata s’hi va treure justament un MAC: sa Roca des Castellet. I diuen que es poder màgic d’aquesta roca irradia unes ones d’energia magnètica que fan que Manacor sigui terra d’artistes incomparables.

Comparables o no, amb màgica energia o no, Manacor és terra que dóna grans individualitats que mos identifiquen arreu del món: músics de qualitat inqüestionable, escriptors grans, grans, pintors, campions del món de sacrificades disciplines, futbolistes internacionals, tloc tloc tloc tloc, i *cola-cao*, molt de *cola-cao*.

Manacor és terra d’emprenedors, d’autònoms, de gent feinera, de gent que s’aixeca de matí, i viu per sa feina. Manacor és conegut arreu pes producte de sa feina de sa seva gent. Però Manacor no és una suma, no som quaranta i *pico* mil, som 1+1+1+1+1+1+1+1+1+... fins a quaranta mil.

Es pont des Caparó el botam d’un en un.

Polítics, d’ençà d’en Weyler, cap n’hem exportat. I quan n’exportam només hi van a callar. I això és perquè no hi ha un poble que empengui.

I a mi, m’interessa es poble, allò col·lectiu, allò que uneix sa gent. I com a genuí fet col·lectiu destacable a Manacor, només hi sé veure es teatre.

El teatre com a fet col·lectiu

És evident que ses manifestacions esportives són col·lectives, però allò que en destaca a Manacor són ses individualitats –per mèrits des propi esportista i des club o entitat que fa feina per ell, sense dubte. Però no tenim grans aficions i, sobretot, aquests representants que

mos identifiquen i mos donem nom —tot i que no sé massa com se concreta això de donar nom—, no responen a una manera de ser manacorina. A Maó, s’òpera és des poble. I a Manacor, només es cavalls i es teatre són des poble. Si hi ha un Boveret, o un Llobet, on un Càndil és perquè hi ha 700 cavallistes, o 1.700. Si hi ha una Fira de Teatre, més de vint professionals, cinc sales i un auditori-*espera-ser* és perquè hi ha un poble darrere, un poble que vol teatre, i que l’estima.

Avui per avui, si som convidat aquí, és perquè som actor. I aquest actor s’ha pastat a Manacor. S’ha cuit a fora i amb gent de fora, però es llevat, sa farina, s’aigua, es blat i sa recepta són manacorins.

Noltros som de sa primera generació que mos trobarem una estructura, per més que mínima, començada. Vàrem participar de sa primera o sa segona Mostra de Teatre Escolar, quan Capsigranys i altra gent que avui sa policia empenteja i tira pen terra, amb so mateix ímpetu d’ara, sembraren sa llavor que ara collim.

Una mostra on noltros érem es grup de s’Institut Mossèn Alcover (no sé si ara, talment Ponç Pilat, sa Conselleria el batiaria “Institut de la Ronda Institut”). En Pep Lluís, na Cati, en Miquel, na Marga Ros, en Johnny, na Margalida Amengual i n’Alícia Caldentey, que intentaren sa primera passa cap a l’Institut o el Col·legi del Teatre a Barcelona, passa que després tants d’altres seguiren (l’Institut del Teatre i s’Esadib són feu manacorí: na Xesca, es Albis, en Vadó, en Moli, na Raquel, na Joana, na Cristina, en Sunyer, en Jaume, en Toni Lluís...). Cert és que en Pep Ramis o en Pere Fullana ja havien fet aquesta passa, però era una passa més individual; noltros érem tot un col·lectiu que tenguérem es privilegi de travessar es primers es portell d’un camí, nou i públic, que aquesta generació anterior mos havia obert.

Capsigranys simbolitza tota una generació de manacorins que protagonitzaren sa transició a sa democràcia i sa modernització cultural de Manacor, a partir des teatre.

Na Xisca Pocoví, na Rosa, en Joan Aguiló, en Joan Gomila, en Pep López, na Catalina Sureda, na Catalina Riera, en Tomeu Amengual i tants d'altres no eren conscients en aquells anys de com es seu desig de transmetre aquells valors que es teatre dóna serien d'importants per millorar aquest Manacor que viu tancat dins un refugi.

Assajant amb ells, a s'actual sala de Baix des Teatre, rebostejàvem —“pareixeu gallines!”—, mos deien— ses capsas mig abandonades de ses edicions municipals de llibres (“editat pel poble de Manacor mitjançant el seu Ajuntament”, deien aquelles solapes, idealisme pur). No teníem sa biblioteca que tenim ara i n'agafàvem. Allò no era robar, *robatorum per llegitorum no és pecatorum*, allò era complir exactament s'objectiu pes qual s'editaven aquells llibres: fer coneixedors aquells autors i aquells textos a joves com noltros. Tot en Miquel Àngel Riera, *Esquena de ganivet* d'en Damià Huguet, *Estrúmbol* d'en Bernat Nadal, *Camada* d'en Jaume Santandreu, en Damià Duran i tants altres mos marcaren. O visitar es pintor Joan Duran que mos donà a conèixer en Kavafis. I vos ho cont perquè aquest és es valor de ses persones que conformen s'ambient d'aquest refugi que és es teatre manacorí, aquesta voluntat de transmetre, d'incorporar gent, de compartir es passar gust de fer i veure teatre. I sobretot, incorporar-hi es joves. Es teatre com a espai d'integració, de participació, de socialització i d'emoció.

Això és el que fa gran es teatre a Manacor, sa voluntat d'incorporar jovent. Però sobretot, de ser exigent amb so jovent.

Es teatre és posar-se en risc, posar-se tot sol davant un públic i emocionar-lo. Dominar ses teves emocions i ses teves pors,

suaument empènyer s'aire i dir. I aquest gest tan senzill no és gens fàcil. Es teatre és dolorós. I grandíós. Dolent és horrorós, i bo, un goig pes sentits. I és aquest goig allò que aquí convidam a gaudir. A Manacor es teatre integra, iguala, democratitza, posa en risc a tothom per igual. Agermana. No hi ha força, hi ha enginy. I igualtat d'oportunitats. Perquè no hi ha igualtat on cadascú pot triar es camí que li és més fàcil.

Ara no se'n parla, però es primers anys, sa Mostra de Teatre Escolar era un des puntals de sa normalització lingüística. Tots es espectacles són en català. I no per un oportunisme estratègic, vint-i-sis anys després encara és així, i ha estat, aquesta, una aposta ferma per un camí, no de normalitat lingüística, sinó d'agermanament social. Sa llengua com a element integrador. Noltros som una comunitat closa que quan mos parlen en sa nostra llengua mos reblanim i ho donam tot. No heu reparat que quan un forà mos parla sa nostra llengua li canvia sa fesomia? En Guillem d'Efak entra a un bar:

—*Qué quiere usted?*

—Voldria un cafè amb llet.

—Vatuadell, ara me pensava que eres negre!

És això. Canvia sa fesomia i sa idea que tenim d'aquella persona. Es prejudici.

No deixarem d'emprar aquesta llengua, no per ofendre ningú, cap brega volem moure, no anam d'això. Ses olles que siguin per fer es dinar, però ho diré de paraula i serà salva la meva ànima: no deixarem d'emprar-la, com no deixarem de gaudir des sol o de sa vorera de mar o d'un innocent trempó d'estiu. I no sabem goig més gran que un extern quan mos escomet o quan el veim fer un intent per xerrar com noltros. Mos encanta. Mos sedueix. Per tant, construir aquesta societat realment unida només és possible amb sa nostra llengua com a nexa comú. No entenc qui d'això en pot dir *obligar* o *talibanisme* o *feixisme*. Defens sa nostra llengua

comuna com a nexa d'unió, per unir. Com totes ses llengües del món que procur aprendre i xerrar a cas altres, que m'uneixen amb sos altres quan som convidat a ca seva. I unir des des principi, des d'educació infantil i primària, a tots es nivells de s'ensenyament i en tota manifestació pública que surti de noltros.

I aquí es teatre ho fa, això. Demostra que qualsevol pot compartir sa nostra llengua, i en públic. No, no és humiliació, no és forçar ni violentar un infant, és convit, és mà estesa, mà des cor cap en es cor. I d'aquesta superació en fa orgull qui ho aconseguix, perquè se sent plenament mallorquí. No són es Mossegats o es Xerets o es Barrufaus qui li donen un títol, no. No venç cap *apartheid* ni supera cap trauma. Qui ho fa només sap que ha estat capaç de relacionar-se plenament amb noltros, de tu a tu sense cap filtre i, sobretot, de sentir com fa vuit-cents anys que sent en aquesta terra sa gent que estima.

Diuen que és IB3 que mos ha fet actors. Actors mos hi ha fet es teatre, fa vint anys. IB3 ho ha mostrat a qui no ho sabia. Aquesta IB3 que tothom maleeix i que jo estim. L'estim perquè és nostra, l'estim perquè mos ha donat a conèixer en es gran públic, perquè sa màgia que té sa televisió per enlluernar és incomparable, i l'estim perquè és s'eina que mos farà lliures o mos enterraran amb ella.

Sa televisió fa que es actors que interpretam es personatges a ses sèries siguem com a part de sa família. Sa gent t'atura pes carrer, se fa fotos, te tracten amb familiaritat, te volen veure de prop; per això molts vénen an es teatre, també.

Però n'hi ha alguns —pocs, però n'hi ha— que vénen i et diuen: “Gràcies.” Això és cert, eh? “De què?” “*Miro vuestras series para practicar el mallorquín, va muy bien.*” “Uau, i per què no el xerres?” “Encara no m'atreveix.” “*Idò envant dona, fora por.*” Ajudar a

superar una por és sa millor de ses ajudes. Facilitar a esquivar un repte, sa més gran de ses traïcions.

Ses padrines ja no contenen rondalles a devora es foc. Ara, sa transmissió i aprenentatge de sa llengua correspon an es mitjans de comunicació, an es espectacles i a s'escola. Cada família, a ca seva, ha de mantenir el que trobin, però trob que s'espai públic, s'espai de convivència ha de ser en català, de Mallorca si voleu.

Si s'escola ja no ho és, es teatre tampoc i es mitjans de comunicació públics tampoc, deman s'extremunció.

En un curset iniciàtic, en Rafel Duran mos va dir: “si voleu fer teatre, feis-ne”. Corria l'any 91. I no mos hem aturat de fer-ne. No teníem ni vint anys, el GOB mos ensenyava que Manacor encara tenia platges verges, es Ocults cantaven *un pamboli nacional*, es carreró era nostre, es cotxes passaven per sa Bassa i pel Palau, i encara no teníem colesterol, asfaltat. I va néixer Aranyes Teatre, amb una idea molt clara: poder fer teatre després de s'etapa de s'institut, i fer un teatre que fos molt mediterrani i que digués coses, que picàs com es peix de pua verinosa que triàrem com a símbol. Volíem que es teatre “digués coses”.

I la setmana que ve farà vint anys que amb s'ajuda d'en Joan Gomila estrenàrem, curiosament, *Vint x vint*. No, no escoltàrem en Bernat Nadal que mos deia de fer Shakespeares, volíem ser contemporanis. Què hi farem! En aquells anys en què, juntament amb Teatre de la Vila, es grupets d'aquí teníem prop de mil espectadors. És aquest suport continuat des poble el que ha fet que continuàssem.

Assajàrem a Vilafranca o a Capdepera, amb uns teatres que queien, mig esbucats, i hem estat testimoni d'aquesta recuperació i nova creació d'espais, que han seguit un model: es manacorí. No en sa

construcció, però sí en sa gestió.

Si tiram un mac dins una bassa o un safareig, fa aquelles ones concèntriques, sabeu?

Si mirau es mapa teatral de Mallorca, és molt fàcil comprovar que Manacor irradia aquestes ones cap a tota sa comarca, talment sa Roca des Castellet les irradia cap a noltros.

Tirau es mac damunt Manacor i contemplau com hi ha teatre a Vilafranca, a Petra, a Son Servera, a Cala Millor, a Artà i a Capdepera. Contemplau com tots miren de tenir sa dinàmica local que dóna sa Mostra de Teatre Escolar, o sa programació regular, o una activitat senyera anual com sa Fira Infantil de Vilafranca, o es Dansamàniga, o es Festival de Clown a Son Servera o es Cool Days a Artà; o com en algun moment sa gestió d'aquests espais ha estat manacorina: en Joan i en Jaume Gomila a Vilafranca o Son Servera; jo mateix a Artà o Petra; en Pere Santandreu, que és llorençí però dorm a Manacor, a Cala Millor.

Tirau es mac damunt Inca, o damunt Lluçmajor, o damunt Calvià. En això sí que som Ciutat. Més que es altres.

En aquells anys vàrem aprendre a relacionar-mos amb programadors, amb teatres, a oferir es nostres espectacles, i ai, a xerrar amb funcionaris (no tots es funcionaris de serveis culturals són com es de Manacor), amb tècnics, i amb qualche gerent... sense etiqueta possible. Amb regidors i amb batles. Ai! Aquí, permeteu-me, vull reivindicar un home. Un home a qui ses etiquetes de dretes, esquerres, centre, enmig o a sa vorera no li escauen. Un home bo. Ell és es primer regidor de Cultura de Manacor amb qui noltros vàrem tractar. És primer que va contractar es Paperins per a sa Rueta. Un home que és capaç de ser, al mateix temps, gendre

d'en Franco i amic coral d'en Guillem d'Efak i es socialistes. En Pífol, que xerra amb il·lusió d'infant i va veure estrenar es *Quaquín* com un home. Un home que just estar davant ell s'entusiasme i sa vitalitat se prenen. I altres coses que s'aprenen.

Va contractar es Paperins com en Messi, mos va citar un dissabte dematí en es Mingo i férem barrina, no sé si amb un torcaboques o no, però dins es Mingo; i aprofitàrem per demanar-li un espai per fer s'escenografia. Mos oferí una sala —on ara hi ha es Centre Universitari—, i allà hi pintàrem es decorat. Quan anàrem a veure sa sala mos va dir: “Al·lotets, ara hauríeu d'anar a fer sa sol·licitud amb una instància.” I li vàrem dir: “però i que no sou vós que mos heu de donar es permís? Si ja el mos heu donat què hem d'anar a perdre es temps?” “Al·lots, no només hem de ser honrats, sinó que també ho hem de parèixer.” Més envant vaig saber que aquella era una sentència des temps des romans, però durant molts d'anys, cada vegada que veig un polític imputat per damunt un diari pens: “No ho sabem, si té culpa o no, el que és cert és que no devia tenir ses coses tan clares com les deixava en Pífol.”

En Pífol, es regidor de Cultura que quan li deien: “aquest des teatre l'has de llevar, que no és des *nostros*”. Ell, amb aquella resistència passiva de Ghandi, feia es sord pensant: “i aquest jove hi duu idea, i és feiner, que hi estigui”.

Tota sa meva vida és una brega per aconseguir un mínim de coherència en tot el que faig, i en això vull aprendre a ser com en Pífol. Vull sa pau d'en Pífol. I sa memòria!

Aprendre. Aprendre. Aprendre d'en Pífol, i de qui sigui. I no n'hi ha prou mai. I no ho feim prou. No ho faig prou. Aquesta coherència única de ser de Manacor i fer teatre, o que fer teatre i ser de Manacor sigui sa mateixa cosa. Un fet natural i obvi.

Aquest desig de voler sempre “dir coses” per construir, per emocionar. Aquest contacte amb es públic, que ho fa tot possible o impossible. Que decideix i és sobirà. Amb Paperins vàrem aprendre que sa festa la feia sa gent, que noltros només enceníem, però que on trobàvem banyat no prenia.

Aquesta oportunitat de poder fer feina pes altres, de donar, des des carrer d'en Muntaner an es joves. O des d'un escenari. I per feina, haver de conèixer altres indrets, altres escenaris. Per això vull encoratjar es joves a partir, a veure món, a veure que el món és més enllà des Caparó, que allà deçà són ses oportunitats. Que hi vagin a estudiar, a fer feina, a passejar, a mirar, a aprendre idiomes, el que sigui, anau. Però llavors tornau, i aplicau aquí allò que heu après. I millorau el que tenim aquí. I llavors tornau a partir, i tornau, que aquí és ca vostra. A Manacor es adults i sa gent major fan teatre, però es papers bons són per as joves. Fins i tot jo, som massa jove per pregonar cap lliçó. Sa inconsciència i el món són des joves.

Conserv un dietari de l'any 95 en què vaig escriure tota s'aventura d'un viatge llarg d'aquests que recoman en es jovent, i a sa primera pàgina hi vaig aferrar un retall de premsa d'un article d'en Biel Galmés:

“Totes aquestes coses ens agraden molt i ens fan tenir motius per esser feliços o, si no ho som, almanco sentir-nos-hi. No hem de voler ser nitos ni malaixamussos, ni agres, ni posar cara de llaga d'estómac cada vegada que ens trobam pel carrer. Pensin que totes aquestes coses que he descrit i moltes més són les que ens defineixen com a poble i, si som d'aquí i ens sentim d'aquí, les hem de saber apreciar. Tot podria ser molt més guapo si féssim bona cara.”

Per què a cada passa que donam hi trobam un escrit d'en Biel Galmés, que descriu, infalible, es sentit d'aquesta passa perquè ell ja l'havia intuït abans?

Per què a cada passa enyoram un manacorí des que fan poble, des generosos, des que donen, des que mos fan falta i partiren massa joves, massa joves: en Miquel Àngel Riera o en Biel Galmés, que a tants manacorins obriren sa visió del món; na Nunsí, amb qui tants manacorins descobriren es moviment; el Tio Toni i en Xisco Munar des Escorpins, que a tants manacorins obriren es gust per sa natura; na Petra Munar, bellíssima i exemplar persona, tota generositat; en Jaume o en Xavier Ramis, artistes únics; en Gustau, n'Antònia Pistola, en Martí Perelló, na Maria Antònia Caldentey, en Miquel Giner, ànimes alegres! I tants altres que sense desig de cap medalla feien manacorinitat, ensenyaven. Construïen fesomia. I tots tan joves! És Déu qui vol millorar el cel i les mos pren massa d'hora?

Me sap greu que es manacorins no sàpiguen conservar es valor de sa fesomia. Sa fesomia *parisina* mesclada de veritable mallorquinitat de ses cases des passeig de na Camel·la. O que sa plaça de ses Verdures no faci justícia a ses cases que l'envolten. O sa vorera de mar. O sa memòria. O tantes i tantes coses. Un segle de ciutat? Un segle tomant teatres. Però és que no hem après res d'haver tomat es Teatre Principal per fer-hi un aparcament? També sa pena i sa vergonya a Manacor duen nom de teatre. També això és Manacor. I aquest caràcter no m'agrada.

I amb tota sa ràbia que me fan ses coses que no m'agraden, m'he d'armar de coratge cada dematí, i dir-ho, i repetir ses paraules de sa padrina que “des llevant surten dies”, i que si no és avui serà demà que serem millors, si tenim clar on anam i no abandonam es camí de sa sensibilitat, de ses emocions, de s'estimera.

Som aquí, avui, xerrant com un lloró per mor d'un espectacle que, per mi, és sa suma de totes aquestes coses. Un buidatge des darrers vint anys; no tenc res pus. D'Aranyes i Paperins el 91 fins al 2011, que com diu en Pífol, sempre en Pífol, he *ManAcorat*. Des vint an es quaranta. De tota sa joventut, amarada de voler dir coses, d'aquesta ànsia de millorar aquest poble, de creure que es teatre és sa clau que obri totes ses portes. I de constatar, enguany, que tot això és vera. O una cosa que s'hi assembla molt.

Més que content de s'espectacle, ho estic de ses seves conseqüències. D'aquell sentit original des teatre com a experiència comunitària, de comunió. De tots aquells espectadors que no sabien es teatre on era i que descobreixen que darrere això de *fer comedi* hi ha sa possibilitat d'emocionar. Que ara em sent respectat com mai perquè ja no me veuen com un sortat que cobra per dir dois, sinó que valoren que sigui un des nostres es que va de poble en poble dient allò que a Manacor creim que és sa veritat: que venim d'uns padrins que sembraren llavor dins un ermàs i va aferrar, tan endins, que no hi haurà Déu que l'arrabassi.

I que hi ha coses que mos defineixen i mos són arrambador on aferrar-mos per caminar quan ses cames mos fallin o quan vulguem fer-mos amunt.

I que només un poble unit pot empènyer s'ànsia des dies.

I si avui tots sabem que en Guillem d'Efak no mascarava, encara que fos fill de Can Cremat. I si sabem que sa seva olor era tan falsa com sa d'un xueta; i si sabem que son pare era manacorí des Barracar, també sabem que sa mare era negra, de la Guinea. I que en Pífol mos contà que va arribar de la Guinea amb tres anys i xerrant en castellà i ara resulta que és un símbol de catalanitat! I d'igual manera que un d'Efak de la negra Guinea és un símbol de Manacor, arribarà un dia

que un Mohammed del Magrib o un Reyes d'Extremadura, surats a Manacor, també ho seran, il·luminats pes nostre llum de sa plaça de sa Mora. I ho seran perquè n'estarem orgullosos. "Orgull, de què?" Orgull de ser un poble que integra, un poble que agermana, un poble que es dia de sa Fira surt cara alta a posar peu fiter per defensar sa grandesa de ses petites coses mallorquines. I està orgullós de veure que sa gent que tria Manacor per viure vol ser manacorina. "Es de Manacor y esta condición prevalece sobre todas las demás", i quina és aquesta condició si no és sa condició de ses paraules que fan fesomia? Sa de només voler mantenir s'ànima a devora totes ses de generacions de manacorins que mos han precedit i a qui devem es ser qui som, i sa de no voler-la vendre ni malvendre a cap preu.

Part damunt ser negre, guineà, poc catòlic i gens feiner, en Guillem d'Efak és barracaner, manacorí, mallorquí, i amb s'energia de sa Roca des Castellet, un geni universal de sa paraula manacorina. Això, així som es manacorins, com deia aquell director de teatre, exaltat damunt s'escenari de sa sala Gran: "Jo som geniüt i genial!"

Però per això, Manacor ha de sortir an es carrer, i mirar sa gent an es ulls, amb aquest convenciment que anam bé. Que cap mal volem a ningú, que només li volem bé.

I sortim des refugi. Sortim des teatre i des cavalls, i feim des dia de sa Fira de Maig s'inici d'una nova etapa, amb un convenciment que ha arribat es nostre dia, es punt i final d'una vida poruga i de clausura, amagats només devora es nostres, espantats des altres.

Sortim es dia de sa Fira a vendre, a dir que es nostre producte és es millor, que és es que més llueix a dins ca nostra. Si no tenim feina, mos oferim, cara alta:

—Som honrat i feiner, sé fer tal o tal cosa.

I en sentir es veïnat que cerca feina, no abaixeu es cap pensant que

duu sa pesta, fem-nos costat, que es moment és agre. Cara alta. I digau-li que endavant, que va bé, cap vergonya és s'honradesa.

S'Escola de Mallorca té més feina que mai: vint mil en té per matricular, sense sortir des terme. L'Obra Cultural que surti des niu, i faci... un dilluns a cada barri. I el GOB. I es Museu. I sa Biblioteca. I s'Escola de Música. I es mestres d'obres. I es Garanyes. I totes ses escoles. I es Barracar. I el Fisiomedia. I en Rafel Nadal. I es seus dos padrins. I ses benedictines. I en Fermín. I en Rocco. I es Boveret. I en Papa i en Ravell. I n'Elena Gómez. I sa confraria de Fartàritx. I sa des tastavins. I es Kikos. I es clubs d'atletisme. I en Joan des cupons. I es des bonsais. I es des canaris. I en Parera Fons. I en Riera. I ses Macianeres. I es que venen cotxes. I en Barbón. I deu més. I es club Newton. I S'Únic. I es des bàsquet. I es des ball de bot. I es castellers. I es des judo. I es que fan carrossa. I en Lliro. I es que van en vespa. I es capellans. I tu. I jo. I es de ses aules. I es botiguers. I s'Alicorn. I en Picolín. I es de ses bicicletes. I en Fausto. I es lladres. I es que escriuen en es diaris. I na Pipiu. I es des polígon. I es de s'Hiper. I es Esperits. I es Catòlic. I es que no van mai enlloc. I es des cines. I na Randa i ses Rosetes. I es des cafès. I es Pastures. I es Aleixos. I es d'un partit. I es de s'altre. I en Jaume Santandreu. I el Sant *Cristo!* Sortim tots des forat i convidem propis i externs a ser manacorins, a ser, part damunt tot un grup de gent que conviu, que estima ses seves coses i es seus, i que eixampla sa família des que volen tenir es so de sa mateixa fesomia. I en morir, tendrem sa fesomia serena des que han sabut viure en pau.

Gràcies Aina. Gràcies Coloma. Gràcies Joan. Gràcies Toni. Gràcies a tots.

Bona Fira. Bon Firó. Bones festes. Molts d'anys A TOTS.

Escola Municipal de Mallorca

